

اداره مخصوصه

درسعادتده باب عالی جاده سنده

محل اداره :

مشرط القیم

۱۳۲۶

اخطار :

سلکمنزه موافق آثار جدید مع المنوینیه
قبول اولنور
درج ایدلهین آثار اعاده اولنور

دین، فلسفه، علوم، حقوق، ادبیاتدن و سیاسیاتدن وبالخاصه کړک سیاسی و کړک اجتماعی و مدنی احوال و شئون اسلامیه دن
بحث ایدر وهفته ده بردفعه نشر اولنور.

درسعادتده نسخه سی ۵۰ پاره در

صاحب و مؤسسلری :

ابوالعلا زین العابدین — ح. اشرف ادیب

تاریخ تأسیسی

قیراهدن مقوا بورو ایله کوندریلیرسه سنوی
۲۰ غروش فضله آلنیر

۱۰ تموز ۳۲۴

سنه لکی	القی آیلنی	غروش	ولایاتده
۸۰	۴۰	»	ممالک اجنبیه ده
۸۰	۴۰	»	

درسعادتده پوسته ایله کوندریلیرسه ولایات بدلی اخذ اولنور

عدد : ۵۲

۱۷ شعبان ۳۲۷ پنجشنبه ۲۰ اغستوس ۳۲۵

ایکینچی جلد

اسکی شان وعظمتی بولور. عکس حالده ماضینک جهالت و اخلاقسزلی دوام ایدرسه حریت، اردولره، دونمالره رغماً محوک مقرر اولدیغنه امین اولمایدور.

«طنین» وجدانی

اسماعیل غصبرنسکی بک حضرتلرینه

شرقک اک حاکم نقطهسی اولوق اعتباریله ماده و مقر جلیل خلافت بولمسی حسیله ده معناً حائز اهمیت اولان استانبولک تقریباً اوچوز سنه دنبری علی التدریج کچریدیکی ادوار انحطاطیه بریاندن بزعمانیلیرک نیجه فلاکتلرینه سبب اولدیغنی و بریاندن ده مقر خلافتک شو حیات عاطلانهسی بتون عالم اسلام اوزرینه سؤ تأثیر حاصل ایلدیکنی بزه تاریخ غمغه سیاه کوستریدیکی وهله شوصوک اوتوز سنه دنبری تفرقه و فساد اخلاق کبی اک بیوک فلاکتک قربانی ایدلمک کلمز مقرر اولدیغنی جهته بوا یکی بلانک سیر مخربنه سد چکن سنه دوریه سنی ادراکله مباهی اولدیغمز انقلاب مسعودی بن یکی اعتبارله تجیل ایلرم :

اولکیسی عالم مدنیت شرقده قوی و جدی بر حکومت بوله جنی ایچون سیاستنی هرکسک کوروب اکلاویه یله جکی راساسه انبا ایده جک ایکنجیلیسی مقر جلیل خلافت، مقر جلیل خلافت اوله جق...

اوخ ! شکر یاربی ... ارتق ظلمات جهل و فساد ایچنده کچن ماضی هر فاعلیله ییقیلدی کتیدی ... شمدی ماهر، صالح الار ایکی بنای متین قوریور: حکومت نهمیه کندی کندیسنه و جهان قارشی اولان حقوق و وظائفی طانیه جق و طانیه جق ... خلافت مقدسه اسلامیه، بتون عالم اسلامه قارشی واجبات دینه سنی ایفا ایده جک هذا من فضل ربی !

حکومت سابقه ظالمه نك حاکمیت مایه و مشروطیت اداره اساسلرینی قبوله مجبور ایدلیدیکی ایلک ایشیتدیکم زمان سوبنوب چیرپینمش ایدم، دنبالر بنم اولمش ایدی. مشروطیت اداره نك نه قدر اغیر و مسئولیتی اولدیغنی وهله خاطرله مق ایسته مدم شمدی کون کچکجه نقصانلر کندی کندیسنه میدان چیقور و تلافیسنه البته چالیشیلور. شکل اداره مزک محتاجی اولدیغنی آلتلر، قانونلر اکال اولنوب مقتدر الله تودیع اولندیغیدی وظیفه یالکیز تطبیقدن تدویردن عبارت اوله جق و ملت معظمه عثمانیه بتون موجودیت سیاسی سیله اوزمان لایق اولدیغنی موقع شرفی اشغال ایده جک ... اوخ ! نه قدر مسعود بر آتی نه قدر طبیعی بر طریق نجات ... ریم عن قریب جمله مزه ادراکنی نصیب و میسر ایله ...

بویوله تکامل یولی دیرلر. بونک استحصالی ایچون ارباب حمیت وغیرت نه لر چکمه دیلر، حمد الله جهل و فساد غلبه ایده بیلدیلر فقط بوغالیبتدن بحق استفاده ایچون ده اک چوق پک چوق چالیشمغه مکتبلر، مدرسه لر، شرکتلر، دارالصناعه لر و پک چوق شیلر وجوده کتیرمکه محتاجز، مجبورز تشبث دور ابتدائیسنی هنوز کچیره مدی، تشبثک دور

ابتدائیسنک صفحات ابتدائیه سی عدم اعتماد و تردد اولورمش ... یواش یواش تشبث حقیقی علائمی کورولور تدریجاً قوتلشیر ابتدائی اساسلر قورولور برخلوق متنفس کبی بیور یاشار، یاشار ... نوع بشر اوزرینه بو تأثیری یابان هپ تکامل قانونیسدر. نته کیم دواثر مرکزیه ده اک اول، اک نقصان اولان شیلرک و یاخود اک نقصان ظن اولنان شیلرک اکانه دوغری بر تشبث او یاندی هر نظارت کندیسنه لازم اولان آلتلری قانونلری استحضاره باشلادی. فقط پک محدود، پک ابتدائی ... البته کله جک سنه ده متین ده اجدی اوله جق بویله بویله میدان کله جک الانتظار اشد من النار ایش ... ضرر یوق صبرک میوه سی طاتیلدیر دیرلر. بز صبر ایدرز ... بکله رز ...

یا بعض نظارتلر، دائرلر وارکه بز، امت اولردن پک چوق شیلر بکله دیکمز حالده هنوز علامت تشبث اوله جق برشی کوره مدک، ایشیده مدک. محزون نومید دکلز چونکه مطلقاً آتی بزمدر، چونکه مطلقاً قانون تکامل، قانون اصطفا حکمنی اجرا ایده جکدر. فقط بشریت بویا، لزومندن فضله تردد و تشبثسزک کلال ویریور دواى عاجل — حین حاجته — محض حیاتدر، امساک و تأخیرنده نتایج معکوسه مأمولدر ...

مثلا حربیه، مالیه، داخلیه، عدلیه نظارتلری آز چوق تشبث علائمی کوستردیلر. فقط مشیخت جلیله اسلامیه جه اتخاذ بیوریلان تشبثلردن بی خبرز. سائر نظارتلر یالکیز امت عثمانیه یه قارشی مسئولدر مشیخت جلیله اسلامیه بتون عالم اسلامه قارشی مسئولدر. امان یاربی بونه بیوک مسئولیت، نه مقدس وظیفه در ...

عجزم بضاعه سزکم بویوک مسئله اجتماعیه یه قاریشمه مه قطعاً مانعدر. غرض علمای کرامک، علاقه دارانک نظر دقتی جلب ایتکدر. خلیفه نك امیر المؤمنینک مسائل اسلامیه یه متعلق وظائفی مشیخت جلیله اسلامیه درعهده ایش، اومسؤلدر.

کره ارض اوزرنده کی ارچیز ملیونی متجاوز اسلامک تربیه فکریه سی، تکملات اجتماعیه سی، احوال روحیه سی حقنده معلومات مطلقه سی اولوق، بو هیئات اجتماعیه اسلامیه نك نشو و نماسنه اصطفا و تکامل طبعیه سینه خادم اسبابی احضار و توزیع ایلکم تربیه ابتدائیه اسلامیه نك سیاق واجده اولسنه نظارت ایلکم، بو متفرق و متباعد هیئات اجتماعیه اسلامیه ایچنده مثلا جهل ایله منکوب اولانلری وارسه ازاله جهلی، نفاق، فساد، ضلال و امثال منیهاتله معلوللری وارسه اصلاحی اسبابی اتخاذ ایتک، محیطنک تأثیر مظلیمیه قرارمغه باشلایان موحد قلبلر وارسه اولری تنویر، ایفاظ ایلکم مشیخت جلیله اسلامیه نك اک بیوک بر وظیفه سی دکبدر ؟

بومقصده وصول ایچون بر سنه دنبری نه لره تشبث بیورلدی ؟ شمدی یه قدر قاچ مدرسه اصلاح، قاچ مکتب کشاد بیورلدی ؟ بو سؤالی کره ارضده کی هر هانکی بر مسلمان اولورسه اولسون مشیخت جلیله اسلامیه یه ایراد حقنه مالک دکبدر ؟ مثلا چینده کی برمسلم، دیگر محللرده کی دینداشارینک وضعیت اجتماعیه سنی اوکرنک

ایستہ سہ نرہدن و ناسل اوکر نہ جک؟ بوکا دائر دار الخلافۃ العلیہ دہ قاج مجلد، قاج رسالہ نشر اولندی وقاج دیللہ یازلدی، اکلایلدی... بز بو احتیاجات روحیہ مزئی، دور مشؤم مندرسدہ آثار اجنبیہ یہ مراجعت ایدہ ایدہ و بیک غلط ایچندہ... معادلہ حل ایدر کی۔ بر حقیقت استنباطنہ اوغراشیرو مقصودہ یا اصل اولہ بیلیریا اولہ مازدق... ینہ می بویله اولہ جق؟ یوقسہ بو مسئلہ اجتماعیه اسلامیه ایچون دہ بر فرانسز، بر انکلیز یا خود بر روس محررینک همت و حیثیتہ می انتظار ایدہ لم... امین اولکز قریب الوقوعدر علمای کرام بوتقصانی اکمال ایلمزسہ بر فرانسز، بر انکلیز یا خود بر روس فاضلی، علمی بونی ایفا ایدہ جکدر.

تشبثک بویله فروغانی دہ البتہ مشیخت جلیله اسلامیه دن بکله یہ بک دکلز بوندن دوغروندن دوغرویہ علمای کرام دہ مسؤولدر. علی الاطلاق ارباب قلم دہ مسؤولدر. دار الخلافۃ العلیہ عصر لردنبری مقر جلیل خلافت ایکن هنوز مفصل بر تاریخ اسلامز یوق. مفصل بر اسلام جغرافیایی، بر اسلام خریطہ سی یوق. عالم اسلامک مثلاًشو ایچندہ بولندیغمز اون اوچنچی عصر هجری شمسیده کی وضعیات اجتماعیه، احوال روحیه، تربیة اخلاقیہ و سائرہ سنہ دائر بر اثر علمی و اجتماعی کلیاً مفقود... الکئیوک عالمزہ صورولسہ مثلاًافریقا قطعہ سندنہ کی احوال اسلامدن بزہ ایضاحات اعطاسندن عاجز اولدینی کورولور، افریقانک اطرافیلہ تا امریقایہ قدر اوزانوب کیدن اطہلردہ کی مسلمانلردن، مسلمانلرک بوکونکی احوال اجتماعیه... بلہ کچن عصرکی وضعیات سیاسیه سندن عجباً بیکدہ، یوز بیکدہ قاجز خیرز... قور حاکمی سید علی نک کچن سنہ محاکمہ سنی اجنبی غزتلرندہ کورمشدم عجباً نہ یہ منجر اولدی... بو معروضاتم سیاسی مقصدہ مستند دکلددر. بن فکرمی صرف علمی یوروتکم ایستہ یورم، ایستہ یورم فقط نقصان قلیور. عجزمی تکرار ایدہ رم و بز مسلمانلرک... ملل سائرہ نک اولدینی کی - احوال اجتماعیه سی قطعاً تحت انضباطہ النمسنی علمای کرامدن و باب جلیل مشیختدن استدعا و طاب ایدرم.

مثلاً ہندہ افریقادہ رمضان، بایرام ناصل اولیور، بودینی کونلرمز اورالرجہ ناصل کچیریایور. اورالردہ کی نسوان اسلام ایلہ بز مکیلر ارہ سندنہ عادتاً نہ فرق وار؟

افریقادہ برچوق مرابطلردن بحث اولنیور. اونلرک تربیة فکریہ سی قیمت مادیہ سی نہدر؟ مسلمانلرک اکثر قیسی نرہدہ کیریدر؟ اک متأخری هانکیسیدر؟

اندلس تسمیہ اولتان اسپانیادہ اسلاملرک قطعاً منقرض اولدینی سویلہ یورلر. بعض ارباب مراق اورالردہ هنوز بک چوق مسلمان، اسپانیوللشمش مسلمان اولدینی سویلہ یورلر. اصلی وارمی یوقی کیمدن صوروب اکلایلم.

بعض پروتستان و قاتولیک مسیونرلر افریقا ایچرلریلہ اسیا، امریقا و افریقا قطعہ لری ارہ سندنہ کی اطہلرہ اسلام قیافیلہ کیدہ رک و قبائل اسلامیه ارہ سندنہ یرلشہ رک تعلیم و تدریس دین بہانہ سیلہ

واونلرک صفوت اخلاقیہ سندن استفادہ ایدہ رک و قرآن کریمہ حضرت مسیح علیہ السلام حقندہ کی توصیفات سبحانیہ یی وسیلہ ایدرک یواش یواش اونلری پروتستانلشدیردقلری، قاتولیکلشدیردقلری سویلہ نیور. اصلی وارمی یوقی؟ چارہ مدافعہ نہدر؟ بو معروضاتم جغرافیایہ، تاریخہ، سیاحتہ، سیاستہ عائد بر حکایہ میدر، یوقسہ صرف بر مسئلہ اسلامیه، بر مسئلہ اجتماعیه اسلامیه میدر؟

قوت هانری اسمندنہ بر ذات فضیلتسماک (اسلام) نامندنہ کی کتاب معتبرینی کچنلردہ او قومشدم، تونس و جزایر مسلمانلری حقندہ بزم ایچون فائده لی و عبرت آمیز برچوق ایضاحات، تفصیلات وار. بو کتاب معتبرک عربچہ یہ دخی ترجمہ اولندیغنی سویلہ یورلر، جزایر۔ دہ کی مدرسہ لر مفتش عمومییسی اسمی خاطرمدہ قالمیان بر موسیونک (اسلامیزم) نامندنہ کی کتابی دہ او قوم۔ اوندہ دہ اوکر نہ جک عبرت الہ جق شیلر اکسیک دکل. علمای کرام حضراتنک نظر دقتی جلب ایدہ رم بو وامثالی کتابلردن احوال اسلام و اوروپادہ کی موقعی حقندہ بر فکر عمومی ایدنیلہ بیلیر ونہ یایلمق لازم ایسہ تشبث بیوریلر. بوئاخر وتردددن هم عندالناس هم عندہ مسئول، علمای کرام حضراتیدر.

بو بروظیفہ اجتماعیه اسلامیه درکہ یالکز برکشی برشی یایامز بونی دوشرنہ جک بر ہیئت علمیه اولمالیدر. کچن سنہ مصرده بر مؤتمر اسلام عقد اولندیغنی و بوسندنہ دار الخلافۃ العلیہ دہ یا خود مصرده عقد اولنہ جغنی سویلہ یورلر بو مسئلہ لری من غیر حد و لباقة مؤتمرک نظر دقتہ عرض ایلرم.

مثلاً ہنددن، ترکستاندن بر ذات قالقوب دار الخلافۃ العلیہ یہ کلدی، مراجعت ایدہ جک بر محل مخصوص، کوروشہ جک بر مأمور مخصوص یوق. بویله می اولمالیدی. باب جلیل مشیختدہ امور خارجیه اسلامیه ایلہ توغل ایدہ جک بر دائرہ مخصوصہ یہ شدت احتیاجز اولدینی اعتقادندہ یم. صرف امور دینیہ و تربیة اسلامیه یہ نظارت ایتمک اوزرہ بتون بلاد اسلامیه دہ باب جلیل مشیختک بر مأمور مخصوصی اولمالیدر. رابطہ دینیہ مزئی تمیہ و اعلا ایچون وسائط مادیہ تأسیس شرعاً، عقلاً بورجیزدر عجباً بویله بر تشبث وارمی، اولہ جقمی؟

افریقادہ برچوق بلاد اسلامیه واردرکہ مطبوع بر الفبا رسالہ سی، اجزاء شریفہ نک مطبوع هیچ بر نسخہ سی هنوز کیرمہ مشدر. بروظیفہ یی مشیخت جلیله اسلامیه می دوشونہ جک، یوقسہ مسیونرلرک ہمتہ می ترک اولنہ جق...

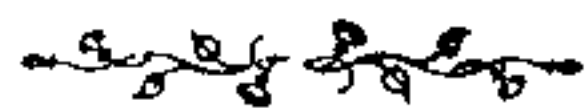
بلاد اسلامیه نک ایجاب ایدن یرلرنده [۱] - هیچ اولمازسہ شمعیلک سکز اون قدر - دارالعلوم تأسیس ایلیمک احتیاجات عصریہ منزله متناسب علوم وفنون علوم دینیہ علوم اجتماعیه تدریس اولنقی السنہ اسلامیه دہ ایجاب ایدن کتابلر یازلمق لسان عرب لسان دینی، لسان مشترک عد اولنقی یعنی بو شیلر برقاعدہ یہ بر قانونہ ربط ایدلمک - الحاصل بتون لاقیدیغمزہ رغماً المنہ لله استقبالی ذاتاً پارلاق

[۱] مثلاً ہند، چین، اناتولی، روم ایل، افریقا، ترکستان و سائر محللردہ

هانکیلرینه مالک اولدیغنی ، حسیات دینیہ سنی جامعلرینی مکتبلرینی اوکره بیله لم . . . صوکره غلطاتی اصلاح ، نواقصنی اکیال چاره لرینی دوشونولم . . . دوشونولم . . . مشیخت جلیله اسلامیه نك ، اوقاف نظارتنك ، دارالخلافه العلیه عامای کرامنك ، مؤنمر جلیل اسلامك بالطبع ده ااطه لی ده ااساسلی دوشوندیکی ، دوشونوچکی بومسئله بی بوقدرله کسهرک نتایج فمایه سنه انتظار ایدرم وموفقیتی تا کریمدن دیلرم .

م . علی منیر

بیروت

دبره قونفره سندن بری اوراق

مابعد

بکن نسـخه ده حافظ علی افندیك اصلاح مدارس حقنده کی مطالعات محقانه سی یازلمشدی . بردفعه مدرسه لرك کیفیت اصلاحی عالم اسلامیت و انسانیت نقطه نظر نیجه نه درجه واجب الاجرا بر امر مهم دینی اولدینی براییکی مثال ایله توضیح و اثبات اولنه جقدر . حکومت معظمه عثمانیه من مختلف الاجناس والمذاهب عناصردن تشکیل ایتمش ایسه ده حکومت مشارالیه انك بانی معظمی عثمان غازی کی برموحد تقوی شعار اولمسندن حکومت ده بالطبع اولام نامی به اضافه (عثمانیه) ومنتسب اولدینی دین عالی به نسبت دخی (اسلامیه) در .

بر حکومتك امور مذهبیہ سی ایسه علما وفلاسفه روحانیه سنك تکامل فیض و عرفانی وبویله صاحب کالات اولان علمانك ادراکی ده منشأ فیوضات ومدنیات اولان مدارسك بر آن اول تکمیلله اوله بیله چکی وبرجات اولان بر انسان کاملک کرک امور دنیویہ کرک امور دینیہ سنده کامیین ومسعود اوله بیله چک بر حال ایله یشایه بیلمسی ایچون هرایکی خصوصده بهره مند فیض ومعالی اولسی ایجاب ایده چکی شبهه سزدر . هرهانکی جهتی نقصان ایسه سعادت حال ایله اصرار حیات ایدمه چکندن ابدی الدهر بر عذاب وجدانی ، براضطراب منوی ایچنده از یلوب قاله جنی طبعیدر .

هرایکی جهتی بر صورت متکامله ده جامع اولان بوجود قیمتمدار تشبث ایده چکی هرکاره برانشراح تام ایله حسن نتیجه ویره رک عمری اولدجه بختیار یاشار .

دارالفنون مشابه سنده بولندجه اوکی مدارسدن نشأت ایتمش اولان اسلاف وزرا وامرا ایله — خوارق عادتدن اوله رق بر ایکیسی استثنا ایدیلنجه — بسبتون امی ویاخود فضل وکالی محدود اولانلرك تدویر امور حکومت خصوصنده کی فرقلری دخی البت صحائف توارینخده کال وضوحله کورلمکده در .

بری احمد دیکری داود کی هرایکیسی ارناؤود فقط بری فاضل دیکری جاهل ایکی صدر اعظم بیننده کی فرق عظیمه اجراآت جهتیله برنجیسنك فتوحات نادره سی ، ایکنجیسنك ارتکابات رذیله سی انظار مقایسه به آله جق اولور ایسه بری ملک سیرتنده بر فاضل بر

اولان دین مبینمرك اوچیوز ملیون منتسبی اساس ومبدأ اعتباریله بر تربیه ده ، بر حسده ، بر سویه فکریه ده بولنسنه تشبث ایلمك انسانیت نقطه نظرندن ، دین نقطه نظرندن لازمی ، دلمی ؟ لازمه بوندن مسئول کیمدر ؟

نهمز اکسیك ، پاره مزمی ؟ زکات ، اوقاف . . . بوخزانی علوم اجتماعیه متخصصلرندن برینه کوستروب بوکونکی وضعیتمزی حکایه ایله ک نلر دیمز . . . لاحول ولاقوة . . . دیمك که اکسیكك تشبتمزده ، علممزده ، عالمه وقوفزده ایتمش . . .

ای عالم اسلام ، بن عجزمله اکلا یورم که استقبالك دین طبعیسی (موحد) لکدر ، انکشافات دماغیه ، حسیات روحیه ، قواعد فیه شکل وقوتنده تجلی ابتدکجه نوع بشر حقیقت اسلامیه دوعرو ایلرله مش اولیور . . .

ای عالم اسلام ، سنده بر عکس العمل یاپ . اوچیوز سنه لك خواب غفلت الویرر سکادوغرو ککن استقبال ایچون سنده وظیفه کی یاپ . . . بزده دین اسلامك یالککن اسماء دکل ، فکراً ، روحاً حقیقی اولادلری ، دین اسلامه لایق هیئات اجتماعیه افرادی اولغله افتخار ایدلم .

قرون وسطی ده اسلامیت علیهنده نلریازیلمدی ، نلرسویلمندی دماغ بشر ، کالانه دوعرو صعود ابتدکجه اوهموملرده تخفف ایتدی ولاینقطع ایدیور . فقط بو ، بز مسلمانلرك اشتغالات دماغیه سی نتیجه سی دکل ، قانون تکاملک ، استکنانه حقیقت میل طبعیسنك ایجاب ایتدر . . . باری مسلمانلرك علویتی ، مسلمانلرك عطالت ومسکنتی انخسافه اوغراتیور دیدیرتمیه لم . شیخ الغلایینی افندی حضر تلرینك [الدین الاسلامی واللورد کرومر] نام مدافعه نامه سنده لورد قرومره سرد ایتدیکی حقایق دائره سنده مسلمان ، فملاً مسلمان اولالم .

چاره سی ظن ایدرم که انحق مدرسه لریمزك اصلاحی ، دارالعلوملر کشادی ، عالم اسلامه روح انتباه تلقینی ومقتیلک ، قاضیلک ، اماملق ، خطیلک ، واعظلق ، معلمک ، مدرسک وامشالی کی یا بالذات یا بالتبعیه دینه تعلقی اولان وظائفک مطلقاً بو دارالعلوملردن وبویله مدرسه لرین مأذون علمایه تخصیصی وهرباشی صاریق لینک عالم طائفسی زمانه نهایت ویرلدیکنك بیانمسی ایله قابلدر . وبو تشبث ، بومسئله یالککن عثمانلی مسلمانلری دکل ، بتون عالم اسلام نظر دفته النهرق دوشونیه چک . حل اولنه جق برمسئله حیاتیه ، برمسئله دینیه در .

آه نه اولوردی علمای کرامدن بر قاجی بریره کلوب ده مثلاً (اون اوچنچی عصر هجری شمسیده عالم اسلام) ویاخود مثلاً (عصر حاضر مسلمانلری و تربیه فکریه واجتماعیه لر) ویاخود وساده جه (عالم اسلام) نامیله فی اجتماعی تاریخی بر اثر وجوده کتیرسلر وهر لسانه ترجمه ایسلر جهانده داغیتسلر بر بریمزدن خیر اولسه ق . . . فقط اوصورتله که شرق وغربده کی جهانك هر طرفنده کی مسلمانلرك کویلرینه کلبه لرینه واریجه به قدر بتون سرائر روحیه سنی حیات سیاسی ، حیات اقتصادیه سی ، حقوق طبعیه سنك هانکیلرندن محروم ،